

ИЗВЈЕШТАЈ РЕЦЕНЗЕНТА ЗА СТУДИЈСКИ ПРОГРАМ

Подаци о високошколској установи	
Назив, адреса и е-mail адреса институције	Универзитет у Бањој Луци Булевар војводе Петра Бојовића 1А 78000 Бања Лука info@unibl.org
Интернет адреса	www.unibl.org
Назив, број и датум акта о оснивању	РЕПУБЛИКА СРПСКА – НАРОДНА СКУПШТИНА Закон о измјенама и допунама Закона о високом образовању (Службени гласник Републике Српске, Број 30/07)
Пореско-идентификациони број (ПИБ)	401017720006
Матични број додијељен од Републичког завода за статистику	01040251
Име, презиме и адреса (назив и сједиште) оснивача	РЕПУБЛИКА СРПСКА
Број и датум одлуке о именовању лица овлашћеног за заступање	Број: 02/04-3.733-1/18 20.03.2018. године
Број и датум дозволе за рад високошколске установе	07.23/602-3900/09, од 22.06.2009. год.
Број и датум дозволе за рад ван сједишта	07.23/612-625-2/10, од 12.11.2010. год.
Организационе јединице на којима се изводе студијски програми и одговорна лица	1. Академија умјетности, проф. др Санда Додик, 2. Архитектонско-грађевинско-геодетски факултет, проф. др Бранкица Милојевић, 3. Економски факултет, проф. др Станко Станић, 4. Електротехнички факултет, проф. др Бранко Блануша 5. Машински факултет, проф. др Дарко Кнежевић, 6. Медицински факултет, проф. др Ранко Шкрбић, 7. Пољопривредни факултет, проф. др Никола Мичић 8. Правни факултет, проф. др Жељко Мирјанић, 9. Природно-математички факултет, проф. др Горан Трбић 10. Рударски факултет, проф. др Владимир Малбашић, 11. Технолошки факултет, проф. др Љиљана Вукић,

		12. Факултет политичких наука, проф. др Здравко Злокапа 13. Факултет физичког васпитања и спорта, проф. др Борко Петровић, 14. Филозофски факултет, проф. др Бране Микановић 15. Филолошки факултет, проф. др Петар Пенда, 16. Шумарски факултет, проф. др Војислав Дукић 17. Факултет безбједносних наука, доц. др Предраг Ђеранић
Контакт особа:		Проф. др Страин Посављак, проректор
Број телефона:		+387 51 321 181
Студијски програми пријављени за евалуацију		
Назив студијског програма:	Ниво студија	Назив(и) излазних квалификација
Српски језик и књижевност	Први циклус	Дипломирани професор Српског језика и књижевности – 240 ЕЦТС
ДОБРЕ СТРАНЕ:		
<p>Добре стране Апликационог обрасца и цјелокупне документације достављене у прилогу заснивају се првенствено на поштовању и примјени законских процедура у процесу формирања студијског програма и његове акредитације и перманентном раду на његовом развоју у свим сегментима. Очигледан је огроман напредак који је начињен у времену од његовог настанка до данас нарочито на плану формирања сопственог наставног кадра, научном и стручном усавршавању и напредовању тог кадра до затечене ситуације у којој он запошљава 9 редовних и 6 ванредних професора, три доцента, седам виших асистената и једног асистента. То показује посвећеност у развоју студијског програма и систематичност у стварању предуслова за њен квалитетан рад. Кадрови су у великој мјери и само били студенти овог студијског програма чиме се потврђује висока стручност и оспособљеност оних који заврше овај студиј.</p> <p>Наставни план је у највећој мјери добро конципиран са равномјерном заступљеношћу предмета из области српског језика и српске књижевности, али и општих курсева и курсева из методичке праксе. Корекције наставног плана чињене су ради његовог унапређења и усклађивања са потребама оних који излазе са факултета као професори српског језика и књижевности.</p> <p>Постоје тражени документи који дефинишу начин усвајања студијских програма, процес развоја студијских програма, њихових садржаја и излазних квалификација, исхода учења те његову релацију са политикама, циљевима и стратегијом високошколске установе.</p>		

Студијски програм за српски језик и књижевност нуди својим студентима теоријска и практична знања која их оспособљавају за послове наставника и професора српског језика и књижевности, професионалних лектора, те различите послове у установама културе и јавног информисања. Веома је важно да је студијски програм заокружен на сва три циклуса па дипломирани студенти имају могућност да наставе школовање у оквиру другог циклуса студија (мастер студије), чије предвиђено трајање износи једну годину (два семестра), а завршава израдом и одбраном изабране мастер тезе. Након завршеног другог циклуса студија, стиче се академско звање мастер српског језика и књижевности. Студентима са завршеним другим циклусом студија нуди се могућност уписа на трећи циклус (докторске студије). Настава на трећем циклусу студија одвија се у оквиру програма Филологија (Наука о језику или Наука о књижевности), а траје три академске године (шест семестара). Завршни корак на овом циклусу студија представља израда и одбрана докторске дисертације.

Студенти и друге заинтересоване стране остварују законом прописану улогу у креирању и осмишљавању студијских програма у складу са сопственим компетенцијама.

Постоје сви тражени документи који доказују учешће интерних и екстерних заинтересованих страна у изради студијских програма, као и да ли је то имало утицаја на структуру студијског програма. Структура студијског програма је одлично избалансирана с обзиром на њену дуалну природу и неопходност укључивања одређеног броја општих курсева.

Образовни циљеви и компетенције студијског програм су јасно дефинисани, што није случај са појединим силабусима, па се стиче слика да они и не произлазе из њих.

Студенти и особље студијског програма на адекватне начине су упознати са образовним циљевима студијског програма, што је нарочито важно за студенте јер се на тај начин упознају са будућим компетенцијама које им омогућује студирање на овом студијском програму.

С обзиром на специфичност студијског програма није могућа сарадња са *привредним субјектима*, али је потврђена сарадња са институцијама у којима се запошљавају свршени студенти овог студијског програма. За овакве врсте хуманистичких наука веома је важно да код друштвених субјеката развијају свијест о значају овог студијског програма за цијело друштво.

Студијски програм је добро конципиран и усклађен је са предвиђеним исходима цијелог студија. Учешће студената у цијелом процесу је задовољавајуће и дате су им могућности за адекватан стручну и научни развој, како у току самог студија тако и након њега кроз семинаре и друге врсте стручног усавршавања у којима учествују наставници и сарадници са овог студијског програма. Студијски програм има јасно дефинисане образовне циљеве који су усклађени са стратешким документима и постоје докази њихове остваривости.

Излазне компетенције студената су обухваћене садржајима у оквиру наставних планова и програма, а садржаји су у највећој мјери равномерно распоређени по предметима.

Из приложене документације јасно је да постоји евалуациони процес који се односи на сам студијски програм и факултет у цјелини, који показује да студенти додјељују високе просјечне оцјене наставницима и сарадницима и да су те оцјене на Студијском програму за српски језик и књижевност нешто веће од факултетског просјека.

Студентима првог циклуса стручна пракса је организована од стране установе, а једна ревизија студијског програма је учињена ради повећања броја часова праксе у школама.

Студенти другог и трећег циклуса студија имају обавезу укључивања у НИР и пројекте као вид праксе кроз посебне конференције на самом факултету, али кроз гостовање на сличним конференцијама на сродним факултетима у земљи и иностранству. Студентима другог и трећег

циклуса је условљена израда завршног рада писањем одређених научних радова проистеклих из учешћа на овим конференцијама.

Обавља се периодично мјерење задовољства студената и свршених студената о стеченим знањима и вјештинама на студијском програму, не само у цјелини него и одређеним предметима и предметним наставницима, односно њихова оцјена стечених компетенција и њихова примјењивост у наставној пракси те се на овај начин настоји усмјерити рад на даљем усавршавању рада и самог студијског програма у цјелини.

Студентима је омогућено да се упознају са правилима студирања и процедурама жалбе и документи су им стално доступни (web сајт).

Упис и напредовање студената се врши у складу са законским одредбама из ове области, а за потенцијалне суденте Студијског програма за српски језик и књижевност организује се и припремна настава.

Универзитет се очигледно залаже за мобилност сопствених студената и наставног особља, али очигледно даје прилику и студентима из иностранства да наставу похађају на њему што доноси двоструку корист.

Запошљавање наставника и сарадника се изводи према јасним и транспарентним процедурама и критеријумима усаглашеним са законским захтјевима за запошљавање наставника. Критеријуми су прије свега засновани на компетенцијама наставника за процес подучавања и њиховом научноистраживачком раду, као и политике управљања људским ресурсима, што је и условило скоро апсолутну покривеност наставног процеса сопственим кадром у високим научним звањима.

Нови сајт факултета омогућава студентима да се редовно и адекватно упознају са свим активностима и промјенама, а Студијски програм за српски језик и књижевност има и званичну фејсбук страницу на којој се студенти обавјештавају о новостима, али могу и да дају своје сугестије и примједбе.

Редовно се на нивоу факултета израђује водич за бруцоше којим се потенцијални и будући студенти упознају са свим релевантним информацијама везаним за студијске програме.

Извршене су двије ревизије студијског програма 2007. и 2012. године с циљем прилагођавања потреба тржишта рада, а на основу утврђених недостатака у студијском програму у појединим наставним предметима, при чему се водило рачуна о мишљењу студената.

Учињени су бројни кораци на унапређењу квалитета наставног процеса и научноистраживачког рада у периоду од екстерне евалуације универзитета 2013. године, а највећи напредак јесте формирање библиотеке у склопу кампуса која је предуслов за студирање на оваквом студијском програму.

СЛАБЕ СТРАНЕ:

Неопходно је прецизније дефинисати исходе учења за појединачне предмете кроз силабусе. С обзиром да силабуси нису једнообразни у неким су циљеви и исходи дати одвојено, а у неким заједно и уопште нису јасно раздвојени.

У самом наставном плану Студијског програма за српски језик и књижевност постоји нелогичност јер се у трећем семестру налази курс *Српска књижевност од барока до класицизма*, а у сљедећем семестру курс *Српска књижевност барока*. Увидом у њихове силабусе очигледно је велико преклапање, које је неприхватљиво и у самим њиховим називима.

Увидом у силабусе јасно је да они нису једнообразни чак ни на формално-техничком плану, а поготово не суштински, нарочито по питању циљева и исхода појединих предмета.

Израчунавање ЕЦТС бодова и уопште оптерећења студената није јасно формулисано ни за поједине курсеве, нити за цјелокупни студијски програм. Побројана литература понегдје умногоме превазилази мјеру курса и броја бодова који студенти на њему добивају.

Не постоји силабус којим би се прецизније дефинисало шта подразумева његова израда, како од студента али и од ментора, што је неопходно јер он носи 6 ЕТЦС бодова.

Не постоје адекватни докази да је студентима омогућено да учествују у креирање студентских програма и не постоје прецизни подаци о њиховом присуству настави и учешћу у процесу учења и подучавања. Није прецизно наведено на који се начин вреднује кориштење различитих наведених метода реализације наставе, што је нарочито важно када се има на уму да студенти у анкети исказују потребу за промјеном примјењиваних метода.

У документацији су приложена четири примјерка формулативног формулара за евалуацију наставе и то за курс Њемачки језик. Није јасно да ли је овај облик евалуације примјењиван и на другим курсевима и у којој форми. Збирни евалуациони извјештаји дају оквирну слику о студенсткој оцјени наставника и наставног процеса, али не дају и слику онога шта и у ком смјеру би се требало или могло мијењати или поправити.

Нема података да се обавља периодично мјерење задовољства субјеката који запошљавају свршене студенте овог студијског програма да би се резултати ових мјерења користили у развоју и унапређењу наставних планова и програма.

Није у потпуности јасно на који начин се студенти могу укључити у процес креирања студијских програма, процес учења и подучавања или се могу укључити искључиво преко студентских представника. Наиме, податком да студенти чине 20% чланова Вијећа факултета не потврђује се да су у том процесу заступљени и студенти Студијског програма за српски језик и књижевност и у ком проценту, односно, да ли су студенти имали одређене приједлоге у овој области и да ли су они прихваћени. С обзиром да се настава изводи на начин који утврђује сваки наставник за свој предмет није јасно да ли студенти и на који начин могу учествовати у креирању процеса учења.

Мобилност студената је у извјесној мјери слабија у односу на друге студенте других студијских програма и факултета због специфичности самог програма који спада у националне дисциплине које нису општезаступљене у иностранству.

Непостојање правних аката о научноистраживачком раду на нивоу високошколске установе не показује право стање ствари када је у питању научноистраживачки рад самих наставника и сарадника и то би се морало ријешити. С друге стране библиографски подаци о наставницима и сарадницима су веома оскудни и у већини случајева своде се на тек неколико радова код редовних професора, за поједине уопште и не постоје, што свакако не нуди стварну слику о њиховом научном ангажману.

Не постоје предвиђене процедуре за напредовање и додатно оспособљавање административног и другог помоћног особља, што свакако није у домену студијског програма, али јесте један од критеријума.

У апликационом обрасцу не постоји документ, нити линк којим би био образложем критеријум „физичких ресурса за учење и подршку различитим категоријама студената (просторни, библиотечки, информатички, лабораторијски и др.) за извођење студијског програма, те опишите њихову доступност“, нити за „преглед инвестицијских улагања у развој ових ресурса“, што такође није у домену студијског програма, али је неопходно дати рецензентима на увид, поготово што се у самој апликацији позива на испуњеност законом предвиђених услова.

Не постоје комуникационе стратегије и политике комуникације са јавношћу што је неопходно за сарадњу факултета са друштвеном заједницом, али првенствено са заинтересованим појединцима. Званични сајт факултета доступан је само на српском језику чиме је непроходан изван матерњег језичког подручја, а његова примарна функција и јесте што већа доступност, односно доступност већем броју потенцијалних корисника.

ПРЕПОРУКЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ:

На основу достављене документације очигледно је да Студијски програм за српски језик и књижевност испуњава већину критеријума за евалуацију. Сви формални услови су испуњени у задовољавајућој мјери, али постоји неколико пропуста које је неопходно уклонити на које ћу указати у своме извјештају.

На електронској страници Филолошког факултета www.flf.unibl.org не постоје званични називи студијских програма, него се на падајућим менијима за основне и мастер студије они називају Српски језик, Енглески језик и сл. Неопходно је видљиво обиљежити да се ради о Студијском програму за српски језик и књижевност, јер се ради о два равноправна сегмента заступљена наставним планом.

Обавезно формално и суштински уједначити силабусе за појединачне предмете и на сваком од њих израчунати коефицијент оптерећености студената и ускладити га са бројем ЕТЦС бодова. Потпуно је нејасно на основу чега је изведен број бодова, јер је на појединим курсевима за 4 бода оптерећење 2+2, на појединим 2+1, а на изборним 2+0, док с друге стране за курсеве који носе 5 ЕТЦС бодова оптерећење се креће од 3+1, преко 2+2, до 3+2. Нејасно је зашто курс Методика српског језика и књижевности 2 са оптерећењем 1+5 носи 7 бодова, поготово када се узме у обзир да завршни тест носи чак половину бодова. Ове аномалије нису објашњене ни у самим силабусима, а поготово не произлазе из обавезне и изборне литературе, која се такође, мора ускладити са оптерећењем, а што у садашњим силабусима није случај.

Неопходно је ускладити садржај силабуса са наставним планом, јер се дешава да наставни план за поједине курсеве планира оптерећење од 2+2 часа, а да у програму за исти курс стоји 3+2, нпр. *Опита књижевност*, или за курс *Руски језик 1* гдје у самом силабусу стоји 2+0, али је код ставке *оптерећење студента* 1+1.

Неопходно је ажурирати силабусе и по питању изборних звања одговорних наставника, јер они вриједе за активну школску годину, као и обавезно укључивање ставке *облици провјере знања и оцјењивања*, јер студенти морају на почетку курса бити упознати са предиспитним обавезама и њиховим вредновањем у укупној оцјени.

Требало би размислити да ли на курсу *Методика наставе српског језика и књижевности* 2 ваља повећати окупно учешће одржаног часа у формирању оцјене које сада износи свега 14% с обзиром да је ово једини облик практичне активности студената у настави у току цјелокупног студија.

Неопходно би било ускладити начин полагања испита на изборним курсевима страних језика који сви имају исто оптерећење 2+0 и носе исти број ЕТЦС бодова 4, али претпостављају потпуно различит начин облика провјере знања и оцјењивања.

С обзиром да завршни рад носи 6 ЕТЦС бодова и за њега је предвиђено наставно оптерећење од 2+0 часова у осмом семестру неопходно би било силабусом бар оквирно појаснити однос између оптерећења и броја бодова.

У дијелу евалуационог извјештаја у којем су дати студентски одговори на питања *Шта би по вашем мишљењу олакшало савладавање градива?* Студенти су се у великом проценту определијелили за одговор *Примјена нових метода и облика наставног рада* чиме су јасно

ставили на знање да поред бољих материјално техничких услова за унапређење наставног процеса требају и нове методе, те би на основу тога требало и поради на њиховој примјени.

У истом извјештају четвртима студената је тражила учесталије провјере знања што указује да они нису задовољни начином провјере знања, а што се може врло лако промијенити на боље.

Премда су излазне компетенције студената у адекватној мјери обухваћене садржајима у оквиру наставних планова и програма, а садржаји су у највећој мјери равномерно распоређени по предметима, велики број студената је изразио потребу за повећањем броја часова предавања и вјежби што указује на непостојање склада садржаја и броја часова.

Неопходно је подстицати студенте на могућности размјене, одржавајући различите презентације у ту сврху, али прије свега учинити више на размјени са студентима србистике из иностранства, тј. омогућити им једносеместралне или двосеместралне боравке на овом студијском програму.

За овакве врсте хуманистичких наука веома је важно да код друштвених субјеката развијају свијест о значају овог студијског програма за цијело друштво. Национални значај овог студијског програма своју праву вриједност и значај може добити само кроз синергију са широм заједницом и зато треба побољшати и проширити комуникацију са ресорним министарством, али са школама у којима раде свршени студенти. На овај начин се не би само указало на значај овог студијског програма, него би се он додатно приближио поенцијалним бруцошима.

Што брже усвајање одређених аката којим би се ријешили наведени недостаци у праћењу научноистраживачког рада и планирано формирање фонда за поспјешивање научноистраживачког рада (одлазак на семинаре, конференције, савјетовања и сл.) као и за суфинансирање издавачке дјелатности (научних монографија).

Било би пожељно и веома важно успоставити комуникационе стратегије и поради политике комуникације са јавношћу што би помогло и сарадњу факултета са друштвеном заједницом, али првенствено са заинтересованим појединцима, будућим студентима, свршеним студентима, медијима и сл.

Генерални закључак би био да су на формалном плану критеријуми испуњени на високом нивоу, односно на највишем могућем са аспекта самог студијског програма, јер велики дио неиспуњених критеријума и није у њиховој ингеренцији. Корекције које су неопходне на изгледу и функционалности сајта су у ингеренцији факултета и оне се могу лако исправити. Главне примједбе се односе на силабусе који се морају генерално устројити и изједначити у свим аспектима, почевши од њиховог графичког рјешења које мора бити једнообразно, односно неопходно је да постоје све рубрике битне за његов садржај. Остале измјене су у домену одговорних наставника који требају ажурирати и једначити садржај силабуса на нивоу студијског програма уз корекције нетачних или застрајелих података, при чему се посебна пажња мора посветити израчунавања коефицијента оптерећења студената из којег произлази и омјер броја часова и ЕТЦС бодова за поједине курсеве.